

Вісник

ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№6 (92)
ЛИСТОПАД-ГРУДЕНЬ
2021 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

ЧИМ ЗАПАМ'ЯТАЄТЬСЯ 2021 рік для КБЗ

Напередодні настання нового року, як ніколи варто оцінити період 12 місяців, що залишилися позаду. Тож пропонуємо вам згадати, які знакові події у 2021-му трапилися у Карпатському біосферному заповіднику.

Однією із вагомих подій, що відбулися на початку року є участь КБЗ у великому міжнародному проекті. Мова йде про «LIFE – Збереження старовікових лісів у Європі: природна спадщина, загальний опис, синтез та екосистемні послуги». Проект спрямований на захист пралісів та старовікових лісів Європи.

Не можливо й не згадати ще одну важливу дату, яку відзначали чи не цілим заповідником, а саме 70-річний ювілей заступника директора Карпатського біосферного заповідника, професора Федора Гамора. Зауважимо, що Федір Дмитрович у рік свого ювілейного народження ще й презентував книгу – «У пошуках гармонії людини і природи».

Найголовнішою й по праву найважливішою подією цього року для природоохоронної установи стало призначення нового директора – Миколи Тарасюка. Це відбулося ще у липні, а от переможцем відбору на посаду директора Карпатського біосферного заповідника визнано Миколу Володимировича ще у квітні.

Після того, як заповідник очолив новий директор того ж місяця автопарк природоохоронної установи поповнився автомобільною та комп'ютерною технікою. Чи не вперше в історії КБЗ було отримано у власність аж шість автомобілів «Toyota» й сім мотоциклів марки «Honda». Транспортні засоби природоохоронна установа отримала в рамках українсько-німецького проекту «Підтримка природно-заповідних територій в Україні» (SNPA).

Вперше у Карпатському біосферному заповіднику проведено Міжнародну літературно-мистецьку, екологічну премію «Corona Carpatica». Вона відбулася у вересні, у рамках відзначення в Україні Днів європейської спадщини. Це знакова подія, покликана популяризувати не тільки заповідник, але й завдяки мистецтву пропагувати захист природи та дбати про екологію.

Ще однією знаковою подією у житті природоохоронної установи стала організація міжнародної конференції. Науково-практична конференція «Природно-ресурсний та етнокультурний транскордонний потенціал Гуцульщини в Україні та Румунії: проблеми збереження та сталого розвитку», відбулася у листопаді. У її роботі взяли участь понад 70 науковців, представників органів влади, природоохоронних установ та громадськості з України та Румунії.

Завершує наш список унікальна за всю історію КБЗ подія – оцифрування території заповідника. Мова йде про туристичні магніти установи, які нині будь-який турист може відвідати завдяки віртуальній реальності. До речі, Карпатський біосферний заповідник став першим на Закарпатті, який став доступний для онлайн мандрівок.

Шановні працівники Карпатського біосферного заповідника!

Маю честь привітати Вас із прийдешніми зимовими святами і поділитися найкращими побажаннями для Вас у Новому році.

Відверто, рік, що минає, можна назвати для всіх нас, роком трансформацій, перетворень і змін векторів руху. Звичайно, людська природа схильна боятися чогось незвичного – нового, проте жодний прогрес неможливий без виходу із своєї зони комфорту і колосальних зусиль. Тож я щиро вірю в те, що Новий 2022 рік стане для нас, тай природоохоронної установи загалом, роком ще більших перевтілень. Хочеться, щоб ми стали гідною командою, що, як локомотив, мчатиме до популяризації, розвитку та визнання Карпатського біосферного заповідника.

Тому наснаги Вам у Новому році, завзяття, здоров'я, злагоди у Ваших оселях і всіх благ, які тільки можете собі забажати. Нехай вдалимися будуть всі Ваші починання, здійсняться всі задуми, а головне – віри у себе і у нашу спільну справу.

З Новим Роком та Різдвам Христовим,
– директор Карпатського біосферного заповідника,
Микола ТАРАСЮК.

У ЗАПОВІДНИКУ ВІДБУЛАСЯ МІЖНАРОДНА ГУЦУЛЬСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

25 листопада в онлайн-режимі, на платформі «ZOOM», відбулася міжнародна науково-практична конференція «Природно-ресурсний та етнокультурний транскордонний потенціал Гуцульщини в Україні та Румунії: проблеми збереження та сталого розвитку».

Співорганізаторами конференції виступили, в рамках двосторонніх Меморандумів щодо співпраці: Карпатський біосферний заповідник, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Київський університет права Національної академії наук України, Український центр культурних досліджень Міністерства

культури та інформаційної політики України, а також примарія комуни Бистрий (Румунія), Український педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка (м. Сігету Мармацей, Румунія) та Всеукраїнське товариство «Гуцульщина».

Учасниками конференції стали понад 70 науковців, представників органів влади, природоохо-

ронних установ та громадськості з України та Румунії.

Вступним словом конференцію відкрили та привітали присутніх, директор Карпатського біосферного заповідника Микола Тарасюк та ректор Київського університету права НАН України професор, заслужений юрист України Юрій Бошицький. А після присутнім онлайн та офлайн продемонстрували відеоролик

на 2-й стор.

МІЖНАРОДНІ ЗАХОДИ В БРЮССЕЛІ

Делегація Карпатського біосферного заповідника у складі директора Миколи Тарасюка, науковців Юрія Беркелі та Василя Покин'ячереда, разом із представником Міндовкілля – директором Департаменту природно-заповідного фонду та земельних ресурсів Едуардом Арустаміаном, взяла участь у двох важливих заходах, які проходили в м. Брюссель (Бельгія) з 15 по 19 листопада.

Дистанційно українську делегацію підтримувала ще одна представниця біосферного заповідника – Ірина Йонаш, яка працювала в онлайн-форматі з використанням платформи «Zoom».

Хто є учасниками міжнародного проекту

Перші два дні були присвячені зустрічі партнерів у рамках

ЗАКОРДОННІ ПОЇЗДКИ

фінансованого ЄС міжнародного проекту «LIFE», а решту часу – засіданню Спільного Комітету з Управління пан'європейського об'єкта всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи».

Міжнародний проект у рамках програми ЄС «LIFE» під назвою «Збереження старовікових лісів у Європі: природна спадщина, загальний опис, синтез та екосистемні послуги», ставить за

на 3-й стор.

У ЗАПОВІДНИКУ ВІДБУЛАСЯ МІЖНАРОДНА ГУЦУЛЬСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

на 1-й стор.

із запальним гуцульським музичним вітанням Рахівського народного ансамблю гуцульських інструментів під керівництвом Володимира Шепети.

А з вітальними промовама виступили: директор Департаменту природно-заповідного фонду та земельних ресурсів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України Едуард Арустамян. Також слово мали голова Рахівської районної державної адміністрації Олександр Небила, прімар комуни Бистрий (Румунія) Васіле Дучук, директорка Українського центру культурних досліджень Ірина Френкель та голова Рахівського товариства «Гуцульщина» Іван Беркела (із демонстрацією відеоролика з піснею «Чорні хлопці» (слова Василя Кухти, музика – гурт «ТіКомуЗа», вокал – Іван Беркела).

Модератором конференції виступив ініціатор та безпосередній організатор її проведення

автор цих рядків. Наголошуючи, що транскордонний регіон Гуцульщини розташований в межах українських Прикарпаття, Закарпаття, Буковини та в прикордонному районі румунського повіту Марамуреш. А характеризуються гуцули складними та унікальними гірськими природно-кліматичними умовами проживання, під впливом яких, століттями сформувався феномен й гуцульської культури.

Але, потужний природно-ресурсний та етнокультурний потенціал, під впливом глобальних демографічних та кліматичних змін, трансформується і зазнає втрат. Тому для його збереження та популяризації необхідна підвищена увага з боку української та румунської держав, науки та громадськості.

Тому учасникам конференції запропоновано поділитись набутим досвідом роботи та результатами досліджень із проблем збереження та сталого використання природно-ресурсного потенціалу Гуцульщини в транскор-

донному культурному контексті, розглянути питання впливу погіршення стану навколишнього середовища на збереження феномену гуцульської етнокультури тощо.

На пленарних засіданнях та у ході роботи секцій обговорено: «Дослідження специфічних гірських умов соціально-економічної діяльності, зайнятості та культурної діяльності в умовах глобалізаційних викликів», «Дослідження, проблеми збереження та сталого використання природно-ресурсного потенціалу Гуцульщини в транскордонному культурному контексті». Також висвітлено тему «Транскордонна співпраця із збереження природних та культурних цінностей» презентовано й обговорено понад 50 доповідей та повідомлень.

Важливо, що на конференції учасники розробили та ухвалили відповідні рекомендації. Додатково, у Вінницькому видавництві «Твори», за фінансової підтримки Київського університету права НАН України, опубліковано Збірник матеріалів конференції, загальним обсягом 300 сторінок.

ВІДНОВЛЕНО ДІЯЛЬНІСТЬ ВСЕСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ ГІРСЬКИХ БІОСФЕРНИХ РЕЗЕРВАТІВ

У світі нараховується 727 біосферних резерватів, а 474 з яких розташовані на гірських територіях, які займають приблизно чверть поверхні Землі. Ці території є домівкою для приблизно 15% населення світу, забезпечуючи значну частину землян прісною водою, чистим

повітрям та іншими життєво необхідними екосистемними функціями та послугами.

Тому Програма ЮНЕСКО «Людина і біосфера» та Швейцарська Ініціатива гірських досліджень, відновила діяльність Всесвітньої мережі гірських біосферних резерватів.

Метою цього формування є покращення захисту гірських екосистем і добробуту громад, сприяння обміну знаннями та досвідом між науковцями та іншими зацікавленими сторонами в зоні діяльності біосферних резерватів. А ще розгортання наукових досліджень та розробки й ухвалення науково обґрунтованих управлінських рішень, сприяння адаптивному управлінню охороною та використанню природних ресурсів й організації гірського господарювання. Наприклад, за допомогою угод між керівними комітетами біосферних резерватів й науково-дослідними установами в реалізації спільних планів робіт тощо.

А на міжнародному вебінарі, який проведено, 9 грудня 2021 року, з нагоди відновлення діяльності Всесвітньої мережі гірських біосферних резерватів, за участі їх керівників/координаторів та спеціалістів з гірських регіонів, університетів, дослідницьких центрів, місцевих громад, агенцій та програм ООН, асоціацій та неурядових організацій, презентовано досвід впровадження сталого туризму в різних гірських регіонах світу.

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИЙ СЕРІЙНИЙ ОБ'ЄКТ ЮНЕСКО ТА РОЛЬ ЗАПОВІДНИКА У ЙОГО СТВОРЕННІ

За нашої ініціативи, в кінці 2006 року, після напруженої підготовчої роботи наукових колективів Карпатського біосферного заповідника та словацького Зволленського технічного університету, уряди України та Словаччини направили відповідне подання до Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Цей міжурядовий природоохоронний орган 28 червня 2007 року, на його 31 сесії в місті Крайстчюрч (Нова Зеландія), ухвалив рішення про включення українсько-словацької номінації «Букові праліси Карпат» до Списку об'єктів Всесвітньої природної спадщини, на площі 77971 га, із яких 29278 га склали заповідне ядро, а 48692 га утворили буферну зону, в тому числі за рахунок територій Карпатського біосферного заповідника та Ужанського національного природного парку.

Це стало можливим завдяки активній природоохоронній позиції та фундаментальним дослідженням плеяди українських та зарубіжних вчених, представників різних епох, у першу чергу професорів Алоїса Златніка (Чехія), Стефана Корпеля, Івана Волощука та Вільяма Піхлера (Словаччина), Василя Комендаря, Степана Стойка та Василя Парпана (Україна), Маріо Броджі і Бригітті Коммармот (Швейцарія) та інших.

Помітну роль у цьому непростому процесі відіграли організовані Карпатським біосферним заповідником міжнародні наукові конференції та семінари: «Природні ліси помірної зони Європи – цінності та використання» та «Визначення потенційних об'єктів Всесвітньої природної спадщини», видана у Швейцарії на українській та німецькій мовах монографія «Праліси Карпат. Путівник по лісах Карпатського біосферного заповідника», українсько-голландський проект з інвентаризації пралісів Закарпаття, підтримка німецьких дослідників.

Петера Шмідта й Гаральда Плахтера та експерта Міжнародного союзу охорони природи Девіда Михаліка (США). У 2011 році номінація розширена, за рахунок німецьких кластерів, із новою назвою «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини».

У 2017 році до складу об'єкта включено фрагменти букових пралісів та давніх лісів із 10 європейських країн і перейменовано його на «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи» (Ancient and Primeval Beech Forests of the Carpathians and Other Regions in Europe) та внесено ділянки букових пралісів українських природних заповідників «Горгани» і «Розточчя» та національних природних парків «Синевир», «Зачарований край» й «Подільськ Товтри».

А 28 липня 2021 року, об'єкт у черговий раз розширено. В результаті, він зараз розташований на територіях 18 європейських країн (Албанія, Австрія, Бельгія, Болгарія, Боснія та Герцеговина, Італія, Іспанія, Німеччина, Північна Македонія, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Україна, Франція, Хорватія, Чехія та Швейцарія). Загальна його площа складає 98088,74 га, серед яких 21,4% охороняється на території Карпатського біосферного заповідника.

Завдяки цьому, Україна займає перше місце за площею об'єкта (28949,97 га або 29,5% загальної площі), друге – належить Румунії (23982,77 га), а третє – Болгарії (10988,91 га). Найбільшою серед 94 ділянок, що входять до цієї спадщини є суцільний Угольсько-Широколузанський масив (11860 га).

За нашою ініціативою, також у 2009, 2010, 2013, 2014 та 2018 роках Президент та Уряд України приймали спеціальні рішення щодо менеджменту української частини об'єкта спадщини, які крім збереження пралісів відіграють важливу роль для сталого розвитку прилеглих до нього територій.

Публікації підготував Федір ГАМОР, доктор біологічних наук, професор, заступник директора Карпатського біосферного заповідника.

